

DA

DA

DA

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 30.6.2009
KOM(2009) 328 endelig

2009/0088 (CNS)

Forslag til

RÅDETS HENSTILLING

om røgfri miljøer

**{SEC(2009)894}
{SEC(2009)895}
{SEC(2009)896}**

BEGRUNDELSE

Tobak er den enkeltfaktor, der er årsag til flest såkaldt undgåelige dødsfald og tilfælde af sygdom og handicap i Den Europæiske Union (EU), hvor den hvert år koster omkring 650 000 menneskeliv¹. Udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne – også kaldet tobaksforurenede luft – er en væsentlig kilde til dødelighed, sygelighed og handicap i EU. Tobaksrøg i omgivelserne indeholder over 4 000 gasformige forbindelser og partikelforbindelser, herunder 69 kendte kræftfremkaldende stoffer og mange giftige agenser. Der findes ikke noget sikkert niveau for udsættelse for tobaksforurenede luft². Det er dokumenteret, at tobaksrøg i omgivelserne har øjeblikkelige negative virkninger for hjerte-kar-systemet og er årsag til koronar hjertesygdom og lungekræft hos voksne. Der foreligger ligeledes dokumentation for, at tobaksrøg i omgivelserne kan udløse slagtilfælde, astma og kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL) hos voksne³ og forværre allerede bestående lidelser såsom astma og KOL⁴. Tobaksrøg i omgivelserne er især farlig for børn, hos hvem den er årsag til astma, lungebetændelse og bronkitis, luftvejsgener, mellemørebetændelse og vuggedød⁵. Ud over at udgøre en sundhedsrisiko kan udsættelse for tobaksrøg i hjemmet og på offentlige steder forstærke børns opfattelse af, at det er helt almindelig adfærd for voksne at ryge, og derved øge sandsynligheden for, at de selv begynder at ryge.

Ifølge konservative skøn døde 7 300 voksne, deriblandt 2 800 ikkerygere, i EU-25-landene i 2002 som følge af udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne på deres arbejdsplads. Yderligere 72 000 mennesker, deriblandt 16 400 ikkerygere, døde som følge af udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne i hjemmet⁶. I konsekvensanalysen, der ledsager dette forslag, vurderes det, at udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne på arbejdspladsen i 2008 var årsag til 6 000 dødsfald, deriblandt 2 500 ikkerygere, i EU. Dette er forbundet med store økonomiske omkostninger, med direkte udgifter til lægebehandling på over 1,3 mia. EUR og indirekte udgifter i forbindelse med produktivitetstab på over 1,1 mia. EUR. Også udsættelse for tobaksrøg blandt ikke-ansatte såsom kunder på barer og restauranter har væsentlige sundhedsmæssige og økonomiske konsekvenser.

Der er i nogle medlemsstater gjort meget store fremskridt i retning af at sikre røgfri miljøer i de senere år. Indtil videre har over en tredjedel af EU's medlemsstater vedtaget generelle rygeforbud ved lov, som omfatter indendørs arbejdspladser og indendørs offentlige steder. Der er imidlertid fortsat stor forskel på omfanget af beskyttelsen mod udsættelse for tobaksrøg, såvel medlemsstaterne imellem som inden for de enkelte medlemsstater. Ansatte i hotel- og restaurationsbranchen er den mest sårbare erhvervsgruppe som følge af manglen på generel beskyttelse i flertallet af medlemsstaterne og på grund af de usædvanligt høje koncentrationer af tobaksrøg i barer og restauranter.

¹ Tobacco or health in the European Union: Past, present and future, ASPECT Consortium, oktober 2004.

² Surgeon General (2006). *The Health Consequences of Involuntary Exposure to Tobacco Smoke: A Report of the Surgeon General*, Atlanta, Ga, U.S. Dept. of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, Coordinating Center for Health Promotion, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health.

³ Surgeon General (2006), op.cit.

⁴ M. G. Foreman, D. L. DeMeo et al. (2007): *Clinical determinants of exacerbations in severe, early-onset COPD*, European Respiratory Journal 30(6), s. 1124-1130.

⁵ Surgeon General (2006), op.cit.

⁶ The Smoke Free Partnership (2006). *Lifting the smokescreen: 10 reasons for a smoke free Europe*, Bruxelles, Belgien, European Respiratory Society.

De generelle forbud mod rygning, der allerede er indført i flere medlemsstater og i lande uden for EU, har vist sig at være effektive som middel til at reducere den tobaksrelaterede byrde uden at skade økonomien. De indførte rygeforbud har haft flere øjeblikkelige sundhedsmæssige virkninger, herunder et fald i forekomsten af luftvejssygdomme blandt personer, der arbejder i hotel- og restaurationsbranchen, og en lavere hyppighed af hjerteanfald i befolkningen generelt. Det har vist sig, at rygeforbud nedbringer tobaksforbruget, virker befordrende på forsøg på at holde op med at ryge og reducerer antallet af unge, der begynder at ryge. Lovgivning om rygeforbud vil ofte øge befolkningens bevidsthed om farerne ved tobaksrøg og kan derigennem bidrage til at begrænse rygning i hjemmet, især i nærheden af børn. Ni ud af ti EU-borgere går ind for, at arbejdspladser og offentlige steder skal være røgfri. Undersøgelser har vist, at der er tendens til, at støtten til rygeforbud øges efter forbuddets indførelse.

På EU-plan er problemstillingen vedrørende røgfri omgivelser hidtil blevet behandlet i en række ikke-bindende resolutioner og henstillinger; disse indeholder imidlertid ikke detaljerede retningslinjer for, hvordan man opnår fuldstændig røgfri miljøer. Spørgsmålet berøres også i flere direktiver om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen - i nogle tilfælde kun indirekte, og i andre, uden at der foreskrives generel beskyttelse.

På internationalt plan forpligter artikel 8 i WHO's rammekonvention om tobakskontrol - som indtil videre er blevet ratificeret af 26 medlemsstater og Fællesskabet - alle konventionens parter til at sikre en effektiv beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg på indendørs arbejdspladser, på indendørs offentlige steder og i offentlige transportmidler. Ifølge de retningslinjer, der blev vedtaget på den anden konference mellem konventionens parter i juli 2007, bør alle parter bestræbe sig på at sikre en allesteds gældende beskyttelse, senest fem år efter at konventionen er trådt i kraft for den pågældende part (dvs. senest i 2010 for Fællesskabets og de fleste EU-medlemsstaters vedkommende).

Den høringsproces, der blev indledt med Kommissionens grønbog "Mod et Europa uden tobaksrøg: politiske valgmuligheder på EU-plan"⁷, viste betydelig opbakning til såvel generelle rygeforbud på alle lukkede arbejdspladser og offentlige steder som yderligere EU-initiativer til fremme af røgfri miljøer i alle medlemsstaterne.

I konsekvensanalysen, der ledsager dette forslag, gennemgås - på grundlag af resultaterne af grønbogshøringen - fem hovedmodeller med hensyn til politikken på området: status quo, den åbne koordinationsmetode, en henstilling fra Kommissionen eller Rådet og bindende EU-lovgivning. En henstilling fra Rådet fremhæves i konsekvensanalysen som den foretrukne valgmulighed på kort sigt, idet dette synes at være den hurtigste og mest omfattende måde at hjælpe medlemsstaterne med, i overensstemmelse med deres internationale forpligtelser i henhold til rammekonventionen, at gennemføre bindende lovgivning om rygeforbud på nationalt plan, samtidig med at foranstaltningen vil stå i rimeligt forhold til problemets omfang.

Med den foreslåede henstilling sættes der især fokus på en effektiv gennemførelse i EU-regi af rammekonventionens artikel 8 i tråd med retningslinjerne vedrørende beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg, som blev vedtaget på den anden konference mellem konventionens parter. Retningslinjerne giver omfattende, vidensbaseret og afbalanceret politikvejledning, som er i overensstemmelse med EU's politikker vedrørende rygeforbud. Det slås i

⁷ KOM(2007) 27 endelig.

retningslinjerne fast, at der ikke findes noget sikkert niveau for udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne, og der opfordres til at sikre, at alle indendørs arbejdspladser, indendørs offentlige steder, offentlige transportmidler og eventuelt andre (helt eller delvist udendørs) offentlige steder gøres helt fri for tobaksrøg. Bindende lovgivning, der håndhæves strengt, overvåges og evalueres, anbefales som den eneste hensigtsmæssige måde at håndtere problemet med tobaksforurenet luft på.

Den foreslåede henstilling indeholder en fælles EU-frist for gennemførelsen samt rapporterings- og overvågningsmekanismer på såvel nationalt plan som i EU-regi med det formål at fremskynde og lette gennemførelsen af rammekonventionens artikel 8 i tråd med retningslinjerne, der blev vedtaget på den anden partskonference.

I den foreslåede henstilling anbefales 1) foranstaltninger til håndtering af problemet med udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne blandt børn og unge, 2) ledsageforanstaltninger såsom effektive politikker for ophør med tobaksbrug og billedadvarsler på tobakspakninger, 3) udvikling af generelle tværsektorielle strategier og hensigtsmæssige instrumenter til gennemførelse heraf samt 4) løbende udveksling af oplysninger og bedste praksis og koordinering af politikken medlemsstaterne imellem via et netværk af nationale centre. I betragtning af at visse af disse bestemmelser er af forholdsvis nyt tilsnit, forventes medlemsstaterne at samarbejde tæt med hinanden og med Kommissionen om at udvikle fælles definitioner, benchmarks og indikatorer for gennemførelsen af foranstaltningerne.

Forslaget er i overensstemmelse med proportionalitets- og subsidiaritetsprincipperne. Det skal gøre det lettere for medlemsstaterne at sikre en effektiv beskyttelse mod tobaksrøg og dermed opfylde deres forpligtelser i henhold til rammekonventionens artikel 8 og i overensstemmelse med resultaterne af Rådets drøftelser den 30.-31. maj 2007, hvor Rådet opfordrede til, at "Fællesskabet fastlægger retningslinjerne for yderligere fremme af et røgfrit miljø på EU-plan, samt at Fællesskabet støtter og koordinerer de nationale foranstaltninger" som opfølgning på Kommissionens grønbog.

Forskellene på niveauet for beskyttelse mod risikoen for udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne medlemsstaterne imellem og inden for de enkelte medlemsstater gør det nødvendigt at træffe foranstaltninger på EU-plan for at støtte medlemsstaterne i deres bestræbelser på at tackle problemet. EU kan tilskynde til samarbejde mellem medlemsstaterne og støtte disses indsats, jf. EF-traktatens artikel 152, for at forbedre folkesundheden og forebygge sygdomme hos mennesker.

Den foreslåede henstilling ville være til hjælp for medlemsstaterne i deres indsats, derved at den ville skabe et politisk incitament og forpligte medlemsstaterne, idet den ville indebære etablering af en gennemskuelig overvågningsmekanisme i EU-regi og lette udvekslingen af bedste praksis og koordinering af politikken medlemsstaterne imellem.

Kommissionen vil fremme en gnidningsløs gennemførelse af denne henstilling ved at bistå medlemsstaterne med at udvikle, håndhæve og implementere generelle rygeforbud, hvor dette endnu ikke er gjort, støtte udformningen af politikker og stille dokumentation til rådighed inden for rammerne af de relevante fællesskabsprogrammer samt koordinere arbejdet i netværket af nationale centre for tobakskontrol. Kommissionen vil evaluere effekten af denne henstilling og af de foranstaltninger, medlemsstaterne gennemfører til efterkommelse af henstillingen.

Forslag til

RÅDETS HENSTILLING

om røgfri miljøer

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION,

som henviser til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 152, stk. 4, andet afsnit,

som henviser til forslag fra Kommissionen⁸,

som henviser til udtalelse fra Europa-Parlamentet⁹,

som henviser til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg¹⁰,

som henviser til udtalelse fra Regionsudvalget¹¹, og

som tager følgende i betragtning:

- (1) I traktatens artikel 152 hedder det, at Fællesskabets indsats, der skal være et supplement til de nationale politikker, skal være rettet mod at forbedre folkesundheden og forebygge sygdomme hos mennesker samt imødegå forhold, der kan indebære risiko for menneskers sundhed.
- (2) I henhold til traktatens artikel 137 skal Fællesskabet blandt andet støtte og supplere medlemsstaternes indsats til forbedring af især arbejdsmiljøet for at beskytte arbejdstagernes sikkerhed og sundhed.
- (3) Udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne – også kaldet tobaksforurenede luft – er en væsentlig kilde til dødelighed, sygelighed og handicap i EU.
- (4) Ifølge konservative skøn døde 7 300 voksne, deriblandt 2 800 ikkerygere, i EU i 2002 som følge af udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne på deres arbejdsplads. Yderligere 72 000 dødsfald blandt voksne, deriblandt 16 400 ikkerygere, blev kædet sammen med udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne i hjemmet¹².

⁸ EUT C [...] af [...], s. [...].

⁹ EUT C [...] af [...], s. [...].

¹⁰ EUT C [...] af [...], s. [...].

¹¹ EUT C [...] af [...], s. [...].

¹² The Smoke Free Partnership (2006). *Lifting the smokescreen: 10 reasons for a smoke free Europe*, Bruxelles, Belgien, European Respiratory Society.

- (5) Udsættelse for tobaksforurennet luft er især farligt for børn og kan øge sandsynligheden for, at de begynder at ryge.
- (6) Alle mennesker har ret til et højt sundhedsbeskyttelsesniveau og bør beskyttes mod udsættelse for tobaksrøg.
- (7) Frivillige politikker på nationalt plan har vist sig at være ineffektive som middel til at reducere udsættelsen for tobaksrøg. Bindende lovgivning i medlemsstaterne, der håndhæves strengt og overvåges, er den eneste hensigtsmæssige metode til effektivt at beskytte borgerne mod sundhedsrisiciene ved tobaksforurennet luft.
- (8) Lovgivning om rygeforbud er mest effektiv, når den følges op af foranstaltninger som oplysningskampagner, støtte til ophør med tobaksbrug og kraftige sundhedsadvarsler på pakninger til tobaksprodukter.
- (9) Civilsamfundet har en vigtig rolle at spille i indsatsen for at skaffe opbakning til og sikre overholdelse af lovgivning om rygeforbud.
- (10) Rygeforbud bør ledsages af passende redskaber, der muliggør en tværsektoriel tilgangsvinkel til tobakskontrol.
- (11) Der er behov for et styrket samarbejde mellem medlemsstaterne med henblik på at fremme udvekslingen af oplysninger og bedste praksis og udvikle et standardiseret EU-overvågningssystem.
- (12) I resolution vedtaget af Rådet og medlemsstaternes sundhedsministre forsamlet i Rådet den 18. juli 1989 om forbud mod rygning i lokaler med offentlig adgang¹³ opfordres medlemsstaterne til at forbyde rygning i visse lukkede lokaler med offentlig adgang og til også at lade rygeforbuddet gælde alle offentlige transportmidler.
- (13) Ved Rådets henstilling 2003/54/EF af 2. december 2002 om forebyggelse af rygning og om initiativer til forbedring af bekæmpelse af tobaksrygning¹⁴ blev medlemsstaterne opfordret til at gennemføre lovgivning og/eller andre effektive foranstaltninger, som giver beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg i omgivelserne på indendørs arbejdspladser, i lukkede lokaler med offentlig adgang og i offentlige transportmidler.
- (14) Tobaksrøg nævnes ikke eksplicit i Rådets direktiv 89/391/EØF af 12. juni 1989 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet¹⁵, men direktivet dækker alle risici for arbejdstagernes sikkerhed og sundhed¹⁶.
- (15) I sin handlingsplan for miljø og sundhed (2004-2010)¹⁷ har Kommissionen påtaget sig at gennemføre tiltag til forbedring af luftkvaliteten i bygninger, navnlig ved at fremme restriktioner for rygning på alle arbejdspladser gennem undersøgelse af de muligheder,

¹³ EFT C 189 af 26.7.1989, s. 1.

¹⁴ EFT L 22 af 25.1.2003, s. 31.

¹⁵ EFT L 183 af 29.6.1989, s. 1.

¹⁶ Jf. Domstolens dom i sag C-49/00, Kommissionen mod Italien, præmis 10-18.

¹⁷ KOM(2004) 416 endelig.

der ligger i både lovgivningsmæssige mekanismer og sundhedsfremmeinitiativer såvel på fællesskabsplan som i de enkelte medlemsstater.

- (16) Den høringsproces, der blev indledt med Kommissionens grøn bog "Mod et Europa uden tobaksrøg: politiske valgmuligheder på EU-plan"¹⁸, viste stor opbakning til såvel generelle rygeforbud på alle lukkede arbejdspladser og offentlige steder som yderligere EU-initiativer til fremme af røgfri miljøer overalt i medlemsstaterne.
- (17) Rådet (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerpolitik) drøftede på mødet den 30.-31. maj 2007 politiske valgmuligheder på EU-plan vedrørende røgfri miljøer. Rådet hilste Kommissionens grøn bog velkommen og understregede behovet for, at Fællesskabet fastlægger retningslinjerne for yderligere fremme af et røgfrit miljø på EU-plan, samt at Fællesskabet støtter og koordinerer de nationale foranstaltninger.
- (18) Europa-Parlamentet opfordrede i sin beslutning af 24. oktober 2007 om grønbogen medlemsstaterne til inden for to år at indføre lovgivning om et omfattende rygeforbud og opfordrede Kommissionen til i tilfælde af utilfredsstillende resultater i medlemsstaterne senest i 2011 at forelægge et forslag til relevante bestemmelser. Parlamentet anmodede ligeledes Kommissionen om fremlægge et forslag til ændring af den nuværende rammelovgivning med henblik på at klassificere tobaksrøg i omgivelserne som kræftfremkaldende, med krav om at alle arbejdsgivere skal sikre, at arbejdspladsen er røgfri.
- (19) Artikel 8 i WHO's rammekonvention om tobakskontrol, som blev undertegnet af alle WHO's medlemmer i juni 2003 og indtil videre er blevet ratificeret af 161 parter, herunder Fællesskabet og 26 af dets medlemsstater, indebærer en juridisk forpligtelse for konventionens parter til inden for eksisterende national jurisdiktion, således som den er fastlagt i national lovgivning, at vedtage og gennemføre effektive foranstaltninger til beskyttelse mod udsættelse for tobaksforurennet luft på alle indendørs arbejdspladser, i offentlige transportmidler, på indendørs offentlige steder og, når det er relevant, på andre offentlige steder, samt på andre niveauer aktivt at søge at fremme vedtagelse og gennemførelse af de nævnte foranstaltninger.
- (20) På den anden konference mellem parterne i WHO's rammekonvention i juli 2007 vedtog man et sæt retningslinjer vedrørende beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg¹⁹ med det formål at gøre det lettere for parterne at opfylde deres forpligtelser i henhold til konventionens artikel 8. Alle parter bør bestræbe sig på at implementere retningslinjerne, senest fem år efter at konventionen er trådt i kraft for den pågældende part.
- (21) Ved artikel 14 i WHO's rammekonvention pålægges konventionens parter en juridisk forpligtelse til at udvikle og udbrede hensigtsmæssige, omfattende og integrerede retningslinjer baseret på videnskabelig evidens og bedste praksis og til at iværksætte effektive foranstaltninger til at fremme ophør med tobaksbrug og passende behandling for tobaksafhængighed. På den tredje konference mellem parterne i WHO's

¹⁸ KOM(2007) 27 endelig.

¹⁹ [FCTC/COP2(7)] Retningslinjer vedrørende beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg, udarbejdet af arbejdsgruppen indkaldt i henhold til afgørelse FCTC/COP1(15) fra konferencen mellem parterne i WHO's rammekonvention om tobakskontrol.

rammekonvention vedtog man at nedsætte en arbejdsgruppe med ansvar for at udarbejde retningslinjer for gennemførelsen af artikel 14.

- (22) I den europæiske strategi for tobakskontrol, som WHO's regionale kontor for Europa vedtog i september 2002, henstilles det til medlemsstaterne at sikre borgernes ret til røgfri omgivelser, blandt andet ved at gøre offentlige steder, arbejdspladser og offentlige transportmidler røgfri, ved at forbyde rygning udendørs på alle uddannelsesinstitutioner for mindreårige, på steder, hvor der leveres sundhedsydelse, og i forbindelse med offentlige arrangementer, samt ved at klassificere tobaksrøg i omgivelserne som kræftfremkaldende.
- (23) Tobaksrøg i omgivelserne er blevet klassificeret som kræftfremkaldende for mennesker af WHO's Internationale Kræftforskningscenter og som et erhvervskarcinogen af Finland og Tyskland.
- (24) Denne henstilling berører ikke fællesskabslovgivningen om minimumskrav til arbejdstagernes sikkerhed og sundhed - vedtaget i henhold til traktatens artikel 137 - Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/37/EF af 5. juni 2001 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om fremstilling, præsentation og salg af tobaksvarer²⁰ eller Kommissionens beslutning 2003/641/EF af 5. september 2003 om anvendelse af farvefotografier eller andre illustrationer som sundhedsadvarsler på tobakspakninger²¹ -

HENSTILLER, AT MEDLEMSSTATERNE:

- 1. sikrer en effektiv beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg på indendørs arbejdspladser og indendørs offentlige steder, i offentlige transportmidler og, når det er relevant, på andre offentlige steder, i overensstemmelse med artikel 8 i WHO's rammekonvention om tobakskontrol og på grundlag af de vedlagte retningslinjer vedrørende beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg, som blev vedtaget på den anden konference mellem konventionens parter, senest fem år efter at konventionen er trådt i kraft for den pågældende medlemsstat, eller senest tre år efter vedtagelsen af denne henstilling,
- 2. udvikler og/eller styrker strategier og foranstaltninger til begrænsning af udsættelsen for tobaksforurenede luft blandt børn og unge,
- 3. supplerer rygeforbud med ledsageforanstaltninger og blandt andet:
 - a) iværksætter effektive foranstaltninger til at fremme ophør med tobaksbrug og passende behandling for tobaksafhængighed, jf. artikel 14 i WHO's rammekonvention
 - b) indfører kombinerede advarsler (som defineret i artikel 2, stk. 4, i Kommissionens beslutning 2003/641/EF af 5. september 2003 om anvendelse af farvefotografier eller andre illustrationer som

²⁰ EFT L 194 af 18.7.2001, s. 26.

²¹ EUT L 226 af 10.9.2003, s. 24.

sundhedsadvarsler på tobakspakninger²²) og information om tjenester, der yder bistand til ophør med tobaksbrug, på pakningerne til røgtobak, for mere effektivt at oplyse forbrugerne om sundhedsrisiciene ved tobaksbrug og udsættelse for tobaksrøg, tilskynde til ophør med tobaksbrug og afskrække folk fra at begynde at ryge,

4. udvikler, gennemfører og regelmæssigt opdaterer og reviderer omfattende tværsektorielle nationale strategier, planer og programmer for tobakskontrol, hvori der blandt andet tages hensyn til behovet for beskyttelse mod tobaksrøg såvel på offentlige steder som i private hjem,
5. tilvejebringer hensigtsmæssige redskaber til gennemførelse af nationale strategier, tobakskontrolpolitikker og programmer for tobakskontrol for at sikre en effektiv beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg,
6. om muligt senest seks måneder efter vedtagelsen af denne henstilling opretter nationale centre for tobakskontrol og underretter Kommissionen herom, idet formålet er udveksling af oplysninger og bedste praksis samt koordinering af politikken med de øvrige medlemsstater,
7. samarbejder tæt med hinanden og med Kommissionen om at udvikle en ramme med ensartede definitioner, benchmarks og indikatorer for gennemførelsen af denne henstilling,
8. overvåger og evaluerer effekten af politikforanstaltninger under anvendelse af ovennævnte indikatorer anvendes,
9. underretter Kommissionen om de lovgivningsmæssige og andre foranstaltninger, der træffes til opfølgning af denne henstilling, og om resultaterne af overvågnings- og evalueringsaktiviteterne, og

OPFORDRER KOMMISSIONEN TIL:

1. på grundlag af oplysningerne fra medlemsstaterne at aflægge rapport om iværksættelsen, anvendelsen og effekten af de foreslåede foranstaltninger.

Udfærdiget i Bruxelles, den .

På Rådets vegne

Formand

²² EUT L 226 af 10.9.2003, s. 24.

BILAG

Retningslinjer vedrørende beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg, som vedtaget på den anden konference mellem parterne i WHO's rammekonvention om tobakskontrol

FORMÅL, MÅLSÆTNINGER OG NØGLEASPEKTER

Formålet med retningslinjerne

1. Disse retningslinjer skal - i overensstemmelse med andre af bestemmelserne i WHO's rammekonvention om tobakskontrol og parternes intentioner i henhold til konferencen - hjælpe parterne til at opfylde deres forpligtelser i henhold til konventionens artikel 8. Retningslinjerne bygger på den bedste dokumentation, der er til rådighed, og på erfaringerne blandt de af parterne, der har haft held til at gennemføre effektive foranstaltninger til begrænsning af udsættelsen for tobaksrøg.
2. Retningslinjerne indeholder i fællesskab fastlagte principerklæringer og definitioner af relevante begreber samt i fællesskab fastlagte anbefalinger vedrørende de foranstaltninger, der er nødvendige for at opfylde forpligtelserne i henhold til konventionen. I retningslinjerne beskrives desuden de foranstaltninger, der er nødvendige for at opnå en effektiv beskyttelse mod farerne ved tobaksforurenet luft. Parterne opfordres til at anvende disse retningslinjer, ikke kun for at opfylde deres juridiske forpligtelser i henhold til konventionen, men også for at følge bedste praksis inden for sundhedsbeskyttelse.

Målsætningerne for retningslinjerne

3. Disse retningslinjer har to indbyrdes forbundne målsætninger. Den første er at bistå parterne med at opfylde deres forpligtelser i henhold til artikel 8 i WHO's rammekonvention på en måde, der er i overensstemmelse med de relevante videnskabelige undersøgelser af udsættelse for tobaksforurenet luft og bedste praksis på verdensplan med hensyn til gennemførelse af rygeforbud, med henblik på at sikre et højt ansvarlighedsniveau for så vidt angår overholdelse af traktatens bestemmelser og for at bistå parterne med at opnå det højest mulige sundhedsniveau. Den anden målsætning er at klarlægge, hvilke lovgivningsmæssige nøgleelementer der er nødvendige for at beskytte mennesker effektivt mod udsættelse for tobaksrøg som påkrævet i henhold til artikel 8.

Tilgrundliggende betragtninger

4. Følgende grundlæggende betragtninger har haft indflydelse på udarbejdelsen af disse retningslinjer:
 - a) Forpligtelsen til at beskytte mod tobaksrøg, som knæsat ved konventionens artikel 8, bygger på grundlæggende frihedsrettigheder. På grund af farerne ved at indånde tobaksforurenet luft udspringer forpligtelsen til at beskytte mod tobaksrøg implicit af bl.a. retten til livet

og retten til det højest mulige sundhedsniveau, som anerkendt i mange internationale lovinstrumenter (herunder Verdenssundhedsorganisationens vedtægter, konventionen om barnets rettigheder, konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder og konventionen om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder), som indarbejdet formelt i præamblen til WHO's rammekonvention og som anerkendt i mange landes forfatninger.

- b) Forpligtelsen til at beskytte privatpersoner mod tobaksrøg er ensbetydende med, at regeringerne har en forpligtelse til at håndhæve lovgivning, der beskytter privatpersoner mod trusler mod deres grundlæggende frihedsrettigheder. Denne forpligtelse omfatter alle mennesker og ikke kun visse befolkningsgrupper.
- c) Adskillige autoritative videnskabelige organer har slået fast, at tobaksforurenet luft er kræftfremkaldende. Nogle af parterne i WHO's rammekonvention (bl.a. Finland og Tyskland) har klassificeret tobaksforurenet luft som kræftfremkaldende og ladet deres lovgivning om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen indeholde regler om forebyggelse af udsættelse for sådan luft. Parterne kan derfor, ud over at skulle opfylde kravene i artikel 8, være forpligtet til at træffe foranstaltninger mod faren ved udsættelse for tobaksrøg i henhold til deres arbejdsmiljølovgivning eller øvrige bestemmelser vedrørende eksponering for skadelige - herunder kræftfremkaldende - stoffer.

PRINCIPERKLÆRING OG RELEVANTE DEFINITIONER VEDRØRENDE BESKYTTELSE MOD UDSÆTTELSE FOR TOBAKS RØG

Principper

- 5. Som det fremgår af artikel 4 i WHO's rammekonvention, er et stærkt politisk engagement nødvendigt for at kunne gennemføre foranstaltninger til at beskytte alle mennesker mod at blive udsat for tobaksrøg. Følgende i fællesskab fastlagte principper bør danne grundlag for gennemførelsen af konventionens artikel 8.

Princip 1

- 6. Effektive foranstaltninger, der sikrer beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg i overensstemmelse med artikel 8 i WHO's rammekonvention, forudsætter, at rygning og tobaksrøg i et bestemt område eller miljø elimineres fuldstændig, så der skabes et 100 % røgfrit miljø. Der findes ikke noget sikkert niveau for udsættelse for tobaksrøg, og tiltag såsom indførelse af en toksicitetstærskelværdi for tobaksforurenet luft bør forkastes, idet den videnskabelige dokumentation taler imod sådanne. Alternativer til 100 % røgfri miljøer som f.eks. ventilation, luftfiltrering og indretning af særlige rygeområder (med eller uden separate ventilationssystemer) har gentagne gange vist sig at være ineffektive, og der findes endegyldig videnskabelig og anden dokumentation for, at der ikke med tekniske tiltag kan opnås beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg.

Princip 2

7. Alle mennesker bør være beskyttet mod udsættelse for tobaksrøg. Alle indendørs arbejdspladser og indendørs offentlige steder bør være røgfri.

Princip 3

8. Det er nødvendigt, at lovgivningen beskytter mennesker mod at blive udsat for tobaksrøg. Frivillige rygeforbud har gentagne gange vist sig at være ineffektive og giver ikke tilstrækkelig beskyttelse. For at være effektiv skal lovgivningen være enkel og klar, ligesom den skal kunne håndhæves.

Princip 4

9. God planlægning og tilstrækkelige ressourcer er en forudsætning for, at lovgivning om rygeforbud kan gennemføres og håndhæves.

Princip 5

10. Civilsamfundet har en central rolle at spille i indsatsen for at skaffe opbakning til og sikre overholdelse af rygeforbud og bør inddrages som en aktiv partner i arbejdet med at udforme, gennemføre og håndhæve lovgivning.

Princip 6

11. Såvel gennemførelsen som håndhævelsen og effekten af lovgivning om rygeforbud bør overvåges og evalueres. Dette arbejde bør omfatte overvågning af og reaktion på initiativer fra tobaksindustriens side, der underminerer gennemførelsen og håndhævelsen af lovgivningen, jf. artikel 20, stk. 4, i WHO's rammekonvention.

Princip 7

12. Beskyttelsen af mennesker mod udsættelse for tobaksrøg bør styrkes og udvides i det omfang, det er nødvendigt; dette kan bl.a. omfatte ny lovgivning eller lovændringer, forbedret håndhævelse og andre foranstaltninger, der afspejler ny videnskabelig dokumentation og erfaringer med casestudier.

Definitioner

13. Ved udformningen af lovgivning er det vigtigt at definere de centrale begreber med omhu. Det følgende indeholder en række anbefalinger vedrørende hensigtsmæssige definitioner, som er baseret på en lang række landes erfaringer. Definitionerne i dette afsnit supplerer dem, der allerede er indeholdt i WHO's rammekonvention.

"Tobaksforurennet luft" eller "tobaksrøg i omgivelserne"

14. Den form for rygning, der er omhandlet i artikel 8 i WHO's rammekonvention, beskrives i daglig tale med flere forskellige begreber, som bruges i flæng. Man ser

bl.a. "tobaksforurennet luft", "tobaksrøg i omgivelserne" og "andre menneskers røg". Begreber som "passiv rygning" og "ufrivillig udsættelse for tobaksrøg" bør undgås, idet erfaringer i Frankrig og andre lande viser, at tobaksindustrien vil kunne bruge disse begreber til at argumentere for, at "frivillig" eksponering er acceptabel. Det anbefales at anvende begreberne "tobaksforurennet luft" og "tobaksrøg i omgivelserne"; i disse retningslinjer anvendes "tobaksforurennet luft".

15. Tobaksforurennet luft kan defineres som "den røg, der udsendes fra den brændende ende af en cigaret eller fra andre tobaksprodukter, normalt sammen med den røg, der udåndes af rygeren".
16. "Røgfri luft" er luft, der er 100 % røgfri. Denne definition omfatter, men er ikke begrænset til, luft, hvori tobaksrøg ikke kan ses, lugtes, føles eller måles²³.

"Rygning"

17. Definitionen af dette begreb bør omfatte det at være i besiddelse af eller kontrollere et tændt tobaksprodukt, uanset om røgen aktivt inhaleres/udåndes eller ej.

"Offentlige steder"

18. Den nøjagtige definition af "offentlige steder" vil variere, alt efter hvilket nationalt regelsæt der er tale om, men det er vigtigt, at begrebet er defineret så bredt som muligt i lovgivningen. Den anvendte definition bør omfatte alle steder, som offentligheden har adgang til, og steder, der kan bruges af flere personer, uanset ejerforhold eller adgangsret.

"Indendørs" eller "lukket"

19. Artikel 8 indeholder krav om beskyttelse mod tobaksrøg på "indendørs" arbejdspladser og offentlige steder. Da der kan være visse faldgruber forbundet med at definere "indendørs" områder, bør der ses nærmere på diverse landes erfaringer med definitionen af dette begreb. Definitionen bør være så vidtspændende og så præcis som muligt, ligesom den ikke bør indeholde lister, der kan fortolkes således, at potentielt relevante "indendørs" områder ikke er omfattet af definitionen. Det anbefales, at "indendørs" (eller "lukkede") områder defineres som omfattende ethvert område, der er overdækket med et tag eller omsluttet af en eller flere mure eller vægge, uanset hvilket materiale taget, murene eller væggene er fremstillet af, og uanset om konstruktionen er permanent eller midlertidig.

"Arbejdsplads"

20. En "arbejdsplads" bør defineres bredt som "ethvert sted, der benyttes af mennesker i forbindelse med disses beskæftigelse eller arbejde". Dette bør omfatte ikke blot arbejde, for hvilket der betales løn eller vederlag, men også frivilligt arbejde, hvis der

²³ Bestanddele af tobaksrøg kan forekomme i luften i så små mængder, at de ikke kan måles. Man skal være opmærksom på, at tobaksindustrien eller hotel- og restaurationsbranchen muligvis vil forsøge at udnytte begrænsningerne ved denne definition.

er tale om arbejde, for hvilket der normalt betales løn eller vederlag. Dertil kommer, at "arbejdspladser" ikke kun omfatter steder, hvor der udføres arbejde, men også alle steder i tilknytning eller tilslutning hertil, som regelmæssigt benyttes af arbejdstagere i forbindelse med deres beskæftigelse, herunder bl.a. gange, elevatorer, trappeskakter, vestibuler, fælles faciliteter, cafeterier, toiletter, saloner, kantiner og også udhuse såsom skure og hytter. Køretøjer, der anvendes til arbejdsopgaver, er arbejdspladser og bør specifikt identificeres som sådanne.

21. Der bør sættes fokus på arbejdspladser, der samtidig fungerer som menneskers bolig eller opholdssted, f.eks. fængsler, psykiatriske institutioner og plejehjem. Disse steder er også arbejdsplads for andre mennesker, som bør beskyttes mod udsættelse for tobaksrøg.

"Offentlige transportmidler"

22. Offentlige transportmidler bør defineres, så begrebet dækker ethvert køretøj, der anvendes til befordring af borgere, normalt mod betaling eller med kommerciel gevinst for øje. Dette ville også omfatte taxaer.

HVAD EN EFFEKTIV LOVGIVNING OMFATTER

23. I henhold til artikel 8 skal der vedtages effektive foranstaltninger til beskyttelse af mennesker mod udsættelse for tobaksrøg 1) på indendørs arbejdspladser, 2) på indendørs offentlige steder, 3) i offentlige transportmidler og, "når det er relevant", 4) på "andre offentlige steder".
24. Af dette udspringer en forpligtelse til at sikre en allesteds gældende beskyttelse (generel beskyttelse) ved at sørge for, at alle indendørs offentlige steder, alle indendørs arbejdspladser, alle offentlige transportmidler og eventuelt andre (helt eller delvist udendørs) offentlige steder er fri for udsættelse for tobaksforurenede luft. Der er hverken sundhedsmæssige eller juridiske argumenter, der kan begrunde fravigelse af denne forpligtelse. Gør andre forhold det nødvendigt at overveje fravigelser, skal sidstnævnte være minimale. Dertil kommer, at en part, for hvem det ikke er muligt at sikre generel beskyttelse med det samme, i henhold til artikel 8 til enhver tid er forpligtet til så hurtigt som muligt at ophæve alle undtagelser og gøre beskyttelsen generel. Alle parter bør bestræbe sig på at sikre en generel beskyttelse, senest fem år efter at WHO's rammekonvention er trådt i kraft for den pågældende part.
25. Der findes ikke noget sikkert niveau for udsættelse for tobaksforurenede luft, og tekniske tiltag såsom ventilation, luftudskiftning og indretning af særlige rygeområder giver - som det tidligere er blevet slået fast af partskonferencen i afgørelse FCTC/COP1(15) - ikke beskyttelse mod udsættelse for tobaksrøg.
26. Beskyttelsen bør omfatte alle indendørs eller lukkede arbejdspladser, herunder motorkøretøjer, der fungerer som arbejdsplads (f.eks. taxaer, ambulancer og leveringskøretøjer).
27. I henhold til traktatens ordlyd skal der gennemføres beskyttelsesforanstaltninger på ikke blot alle "indendørs" offentlige steder, men også på "andre" (dvs. helt eller

delvist udendørs) offentlige steder, når det er "relevant". Parterne bør, når de identificerer disse udendørs og delvist udendørs offentlige steder med henblik på udformning af den lovgivning, der måtte være nødvendig, basere sig på den foreliggende dokumentation vedrørende de potentielle sundhedsfarer forskellige steder og indføre den mest effektive beskyttelse mod udsættelse der, hvor dokumentationen viser, at der eksisterer en fare.

INFORMATION, HØRING OG INDDRAGELSE AF BEFOLKNINGEN MED HENBLIK PÅ AT SIKRE OPBAKNING OG EN GNIDNINGSLØS GENNEMFØRELSE

28. Statslige instanser, i samarbejde med civilsamfundet, har en vigtig opgave med via løbende oplysningskampagner at øge bevidstheden i den brede offentlighed og blandt opinionsdannere om risiciene ved tobaksforurennet luft, så det sikres, at befolkningen forstår og bakker op om lovgivningsmæssige tiltag. Af centrale aktører kan nævnes virksomheder, sammenslutninger i hotel- og restaurationsbranchen, arbejdsgiverorganisationer, fagforeninger, medierne, fagfolk i sundhedssektoren, organisationer, der repræsenterer børn og unge, læreanstalter og trossamfund, forskermiljøerne og den brede offentlighed. Oplysningsindsatsen bør omfatte høringer af de berørte virksomheder og andre organisationer og institutioner som led i udformningen af den relevante lovgivning.
29. Nøglebudskaberne bør først og fremmest være, at udsættelse for tobaksforurennet luft har skadelige virkninger, at det er et videnskabeligt faktum, at man kun kan sikre fuldstændig beskyttelse mod udsættelse for røg ved helt at undgå rygning inden døre, at alle arbejdstagere har ret til den samme beskyttelse ved lov, samt at økonomi og sundhed ikke kan stilles op imod hinanden, idet erfaringerne i stadig flere lande viser, at røgfri miljøer gavner både økonomien og sundheden. Oplysningskampagnerne bør også være rettet mod steder, som det måske ikke er realistisk eller hensigtsmæssigt at lovgive for, f.eks. private hjem.
30. Det er også afgørende nødvendigt at høre de interesserede parter bredt med henblik på at oplyse og mobilisere samfundet og gøde jorden for opbakning til den lovgivning, der vedtages. Når den relevante lovgivning er vedtaget, bør der iværksættes en oplysningskampagne op til gennemførelsen af bestemmelserne, og virksomhedsejere og bygningsforvaltere bør informeres om lovgivningen i store træk og om deres forpligtelser, ligesom der bør fremstilles materialer, bl.a. skilte. Disse foranstaltninger vil øge sandsynligheden for en gnidningsløs gennemførelse og for, at reglerne i vid udstrækning vil blive overholdt frivilligt. Budskaber, der styrker ikkerygernes position og takker rygerne for at respektere lovgivningen, vil være med til at skabe et engagement i befolkningen med hensyn til håndhævelse og en gnidningsløs gennemførelse af reglerne.

HÅNDHÆVELSE

Pligt til overholdelse af lovgivningen

31. Effektiv lovgivning bør pålægge såvel de berørte virksomheder som den enkelte ryger et retligt ansvar for at overholde reglerne, ligesom den bør omfatte sanktioner for virksomheder og eventuelt rygere i tilfælde af overtrædelser. Håndhævelsen bør normalt være centreret om virksomhederne. Lovgivningen bør placere ansvaret for overholdelsen af reglerne hos ejeren af eller administratoren eller den på anden måde ansvarlige for lokaliteterne og bør indeholde klare bestemmelser om, hvilke foranstaltninger den pågældende skal træffe. Dette ansvar bør omfatte:
- a) pligt til ved indgange og hvor det ellers er hensigtsmæssigt at skilte med, at rygning er forbudt. Skiltene/opslagene format og indhold bør fastlægges af sundhedsmyndighederne eller anden offentlig myndighed, som f.eks. kan beslutte, at der skal være angivet et telefonnummer eller anden adgang for borgerne til at indberette overtrædelser samt navnet på den person i lokaliteterne, som eventuelle klager skal rettes til
 - b) pligt til at fjerne alle askebægre fra lokaliteterne
 - c) pligt til at føre tilsyn med, at reglerne overholdes
 - d) pligt til at træffe passende, nærmere angivne foranstaltninger til at sikre, at der ikke bliver røget i lokaliteterne. Der kunne f.eks. være tale om at anmode den pågældende om ikke at ryge, afvise at betjene den pågældende, bede den pågældende forlade lokaliteterne og kontakte en retshåndhævende eller anden myndighed.

Sanktioner

32. Lovgivningen bør indeholde bestemmelser om, hvilke bøder eller andre økonomiske sanktioner overtrædelser straffes med. Sanktionernes størrelse vil nødvendigvis afspejle de specifikke ordninger og praksis i de enkelte lande, men bør dog fastsættes med udgangspunkt i visse principper. Først og fremmest bør sanktionerne være tilstrækkeligt store til at virke afskrækkende på potentielle overtrædere, idet der ellers er en risiko for, at de vil blive ignoreret eller blive accepteret som helt almindelige forretningsomkostninger. Der skal større bøder til at afskrække virksomheder, der overtræder reglerne, end det er nødvendigt for at afskrække de enkelte rygere, som normalt har færre ressourcer til rådighed. Bøderne bør stige ved gentagne overtrædelser, og de bør svare til de bøder, andre overtrædelser af tilsvarende grovhed takseres til i det pågældende land.
33. Ud over pengebøder kan lovgivningen også, i overensstemmelse med praksis og retssystemet i det pågældende land, hjemle administrative sanktioner som f.eks. midlertidig inddragelse af virksomhedsautorisationer. Disse "sidste udvej-sanktioner" benyttes sjældent, men er meget vigtige redskaber til at håndhæve lovgivningen over for virksomheder, der vælger at tilsidesætte lovgivningen gentagne gange.

34. Det kan, hvis de juridiske og kulturelle forhold i det pågældende land taler for det, overvejes også at lade lovgivningen hjemle strafferetlige sanktioner.

Håndhævelsesstruktur

35. Lovgivningen bør indeholde bestemmelser om, hvilke(n) myndighed(er) der er ansvarlige for at håndhæve lovgivningen, og omfatte et system for både overvågning af, at reglerne overholdes, og retsforfølgning af overtrædere.
36. Overvågningen bør omfatte en procedure for kontrolbesøg på virksomhederne til efterprøvelse af, at lovgivningen er overholdt. Det er sjældent nødvendigt at etablere et nyt kontrolsystem til håndhævelse af lovgivning om rygeforbud. Overholdelsen af lovgivningen kan i stedet normalt overvåges ved hjælp af en eller flere allerede eksisterende mekanismer for tilsyn med virksomheder og arbejdspladser. Der er normalt flere mulige mekanismer til rådighed. I mange lande vil de relevante kontrolbesøg kunne gennemføres som led i inspektioner vedrørende autorisation af virksomheder, sundheds- og hygiejnetilsyn, inspektioner vedrørende sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, brandsikkerhedstilsyn eller lignende programmer. Det vil kunne være formålstjenligt at gøre brug af flere af disse informationsindsamlingsredskaber samtidig.
37. Hvor det er muligt, anbefales det at bruge lokale inspektører eller håndhævelsesinstanser; dette kan forventes at øge mængden af håndhævelsesressourcer, der er til rådighed, og antallet af aktører, der overholder reglerne. Denne approach forudsætter, at der etableres en national koordineringsmekanisme, så der sikres en ensartet fremgangsmåde i hele landet.
38. Uanset hvilken mekanisme der anvendes, bør overvågningen baseres på en overordnet håndhævelsesplan og omfatte en procedure for effektiv uddannelse af inspektører. Effektiv overvågning kan omfatte en kombination af faste kontrolbesøg og uanmeldte besøg samt besøg, der aflægges som opfølgning på klager. Det er sandsynligt, at kontrolbesøgene vil have en opdragende effekt i tiden umiddelbart efter lovgivningens ikrafttræden, idet de fleste overtrædelser kan forventes at være utilsigtede. Lovgivningen bør gøre det muligt for inspektører at besøge lokaliteter, der er omfattet af lovbestemmelserne, og at indsamle prøver og beviser, såfremt inspektørerne ikke allerede er tillagt disse beføjelser ved den eksisterende lovgivning. Det bør ligeledes være forbudt for virksomhederne at forhindre inspektørerne i at udføre deres arbejde.
39. Effektiv overvågning er ikke forbundet med overdrevent store udgifter. Det er ikke nødvendigt at rekruttere inspektører i stort tal, idet det vil være muligt at gennemføre kontrolbesøg inden for rammerne af de eksisterende programmer og med det eksisterende personale, og fordi erfaringerne viser, at rygeforbud hurtigt bliver selvforstærkende (dvs. hovedsagelig håndhæves af befolkningen). Det vil kun i få tilfælde være nødvendigt med retsforfølgning, såfremt lovgivningen gennemføres hensigtsmæssigt, og der gøres en aktiv indsats for at oplyse virksomheder og borgere.
40. Selv om disse programmer ikke er omkostningstunge, er der behov for ressourcer til oplysning af virksomheder, uddannelse af inspektører, koordinering af kontrolproceduren og compensation til personale for kontrolbesøg på virksomheder

uden for almindelig arbejdstid. Der bør etableres en finansieringsmekanisme til dette formål. Der er til de effektive overvågningsprogrammer anvendt flere forskellige finansieringskilder, såsom øremærkede skatteindtægter, gebyrer for udstedelse af virksomhedsautorisationer og øremærkede indtægter fra bøder for overtrædelser af reglerne.

Håndhævelsesstrategier

41. Gribes håndhævelsesindsatsen strategisk an, kan man sikre maksimal overholdelse, forenkle gennemførelsen af lovgivningen og begrænse behovet for håndhævelsesressourcer.
42. Især håndhævelsesaktiviteterne umiddelbart efter lovgivningens ikrafttræden er afgørende for, om lovgivningen bliver en succes, og om den efterfølgende overvågning og håndhævelse bliver effektiv. I mange lande anbefaler man en indledende periode med "blød håndhævelse", hvor overtrædere får advarsler, men ikke straffes. Denne fremgangsmåde bør kombineres med en aktiv kampagne for at oplyse virksomhedsejerne om deres ansvar i henhold til lovgivningen, og det bør være klart for virksomhederne, at den indledende "bløde" periode eller indfasningsperiode vil blive efterfulgt af en strengere håndhævelsespolitik.
43. I mange lande anbefaler man at lade retsforfølgninger på højt plan markere begyndelsen på den aktive håndhævelse for at opnå størst mulig afskrækkende effekt. Ved at indkredse prominente overtrædere, der aktivt har tilsidesat lovgivningen eller er kendt i offentligheden, ved at skride hurtigt og håndfast ind over for overtræderne og ved at sikre størst mulig eksponering af disse aktiviteter i medierne kan myndighederne demonstrere deres beslutsomhed og lovgivningens alvor. Dette befordrer frivillig overholdelse af reglerne og reducerer behovet for ressourcer til den efterfølgende overvågning og håndhævelse.
44. Selv om rygeforbud hurtigt bliver selvforstærkende, er det af afgørende betydning, at myndighederne er i stand til at gribe hurtigt og beslutsomt ind over for ethvert isoleret tilfælde af bevidst tilsidesættelse af reglerne. Der vil - især lige efter at en lov er trådt i kraft - kunne være enkelte overtrædere, der offentligt gør et nummer ud af at bryde loven. En håndfast reaktion i sådanne sager skaber en forventning om overholdelse, som vil lette indsatsen efterfølgende, mens ubeslutsomhed hurtigt kan resultere i udbredte overtrædelser.

Mobilisering og inddragelse af borgerne

45. Effekten af et overvågnings- og håndhævelsesprogram øges ved at involvere borgerne i programmet. Ved at sikre befolkningens opbakning og ved at tilskynde borgerne til at holde øje med, at reglerne overholdes, og indberette overtrædelser øges de retshåndhavende myndigheders rækkevidde betydeligt, ligesom behovet for ressourcer til at sikre overholdelse af reglerne begrænses. I mange lande er klager fra borgerne faktisk det vigtigste redskab i indsatsen for at sikre overholdelse. Af samme grund bør lovgivning om rygeforbud indeholde specifikke bestemmelser om, at borgerne kan indgive klager, og at enhver privatperson eller ikke-statslig organisation kan tage retlige skridt til at tvinge aktører til at overholde regler vedrørende udsættelse for tobaksforurenet luft. Håndhævelsesprogrammet bør

omfatte en hotline-telefon, hvor borgerne gratis kan indtelefonere klager, eller et andet, tilsvarende system, der tilskynder borgerne til at indberette overtrædelser.

OVERVÅGNING OG EVALUERING AF FORANSTALTNINGERNE

46. Overvågning og evaluering af foranstaltninger til at reducere udsættelsen for tobaksrøg er vigtig af flere grunde og har bl.a. til formål at:
- a) øge den politiske støtte og befolkningens opbakning til styrkelse og udvidelse af lovgivningen
 - b) dokumentere gode resultater, der vil give andre lande nyttige oplysninger og lette deres egen indsats
 - c) opdage og offentliggøre initiativer fra tobaksindustriens side for at underminere gennemførelsesforanstaltningerne.
47. Hvor omfattende og kompliceret overvågnings- og evalueringsarbejdet er, vil variere fra land til land, afhængigt af hvilken ekspertise og hvilke ressourcer der er til rådighed. Det er imidlertid vigtigt at evaluere resultaterne af de gennemførte foranstaltninger, især hvad angår nøgleindikatoren udsættelse for tobaksforurennet luft på arbejdspladser og offentlige steder. Der vil kunne være omkostningseffektive måder at udføre dette evalueringsarbejde på, f.eks. anvendelse af data eller oplysninger, der er indsamlet i forbindelse med rutinemæssige aktiviteter såsom arbejdstilsyn.
48. Følgende otte nøgleproces- og resultatindikatorer bør anvendes²⁴:

Processer

- a) kendskab, holdninger og opbakning til rygeforbud i den brede befolkning og eventuelt særlige grupper, f.eks. bartendere
- b) håndhævelse og overholdelse af rygeforbud

Resultater

- a) reduktion af arbejdstageres udsættelse for tobaksforurennet luft på arbejdspladsen og offentlige steder
- b) reduktion af mængden af tobaksforurennet luft på arbejdspladsen (navnlig i restauranter) og offentlige steder
- c) nedbringelse af dødelighed og sygelighed som følge af udsættelse for tobaksforurennet luft

²⁴

WHO-publikationen *Policy recommendations - protection from exposure to second-hand tobacco smoke* (Genève, Verdenssundhedsorganisationen, 2007) indeholder referencer og links til overvågningsundersøgelser gennemført andre steder med alle disse indikatorer.

- d) reduktion af udsættelsen for tobaksforurenet luft i private hjem
- e) ændringer i antallet af rygere og i rygenes adfærd
- f) økonomiske virkninger.